

KANADA

I. AZ ORSZÁG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Kanada
Államforma	szövetségi köztársaság és alkotmányos monarchia (10 tartomány, 3 terület, a Brit Nemzetközösség tagja)
Főváros	Ottawa
Terület	9 984 670 km ²
Népesség	33 739 859 (2009. július)
Nemzetiségi megoszlás	brit 28%, francia 23%, egyéb európai 15%, amerikai őslakos 2%, egyéb (főként ázsiai, afrikai, arab) 6%, vegyes származású 26%
Vallási megoszlás	római katolikus 42,6%, protestáns 23,3% (United Church 9,5%, anglikán 6,8%, baptista 2,4%, lutheránus 2%), egyéb keresztény 4,4%, muzulmán 1,9%, egyéb 11,8%, vallástalan 16% (2001)
Hivatalos nyelv	angol, francia
Klíma	mérsékeltől a sarki éghajlatig, az ország legnagyobb része a mérsékelt éghajlati övben fekszik
Államfő	II. Erzsébet uralkodó, Michaëlle Jean kormányzó
Miniszterelnök	Stephen Harper
Hivatalos pénznem	kanadai dollár (CAD)
Jelentősebb városok	Torontó (5,1 millió), Montreal (3,6 millió), Vancouver (2,1 millió), Calgary (1,1 millió), Edmondson (1 millió), 2007-es becslés

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Kanada főbb gazdasági mutatói (2007-2009)

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd USD	1 424,8	1 503,3	1 337,2
GDP változás (reál)	%	2,7	0,5	-2,6
Egy főre jutó GDP (PPS)	USD/fő	43 100	45 000	39 500
Infláció (fogyasztói árindex)	%	2,2	1,2	0,3
Munkanélküliségi ráta	%	5,5	7,1	8,3
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	0,5	0,2	-0,6
Államadósság (év végi)	GDP %-a	64,2	63,8	73,2
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	0,9	0,6	-2,7
Árfolyam (éves átlag)	CAD/EUR	0,680688	0,640902	0,630716

Forrás: Statistics Canada

Kanada a világ egyik legfejlettebb és leggazdagabb országa. Fejlett piacgazdasággal rendelkezik, a gazdaságba történő állami beavatkozás mértéke nagyobb, mint az Egyesült Államokban, ugyanakkor sokkal kisebb, mint a legtöbb európai ország esetében.

A második világháború után a gyárpar, a bányászat, és szolgáltató szektor fejlődésével az addig alapvetően agrárgazdaságú ország ipari nagyhatalommá vált. Napjainkra az ország ágazati szerkezetében a szolgáltatási szektor vált meghatározóvá, a kanadai munkaerő csaknem háromnegyedét foglalkoztatja. A fejlett nemzetektől eltérően Kanadában kiemelt szerepet játszik az elsődleges gazdasági szektor, főként a fakitermelés, illetve az olajipar. Hatalmas földgázkészleteinek köszönhetően energiaszükségletét behozatal nélkül ki tudja elégíteni. További fontos iparágak: gépjárműipar, vegyipar, élelmiszeripar, fa- és papíripar, valamint a halászat, a kőolaj és földgáz kitermelés. Fontos mezőgazdasági termékei: búza, árpa, olajos magvak, dohány, gyümölcs, tejtermék, erdei termékek, hal.

Az USA-ból 2008 szeptemberében kiindult pénzügyi-gazdasági válság az alapvetően exportvezérelt kanadai gazdaság fejlődését is hátrányosan befolyásolta. A 2007. évi 2,7%-os növekedést követően a kanadai gazdaság 2008-ban csak 0,5%-kal bővült, 2009 I. negyedévében pedig az éves szintű GDP csökkenés már 6,1%-ot ért el (az országban 1961 óta nem volt példa ilyen mértékű visszaesésre). Az év végére azonban a gazdaság ismét növekedési pályára állt, így a 2009. évi GDP csökkenés „csupán” 2,6%-os volt. 2010 januárjában a gazdaság 0,6%-kal növekedett. Az árutermelés tavaly már a második egymást követő évben mutatott csökkenést (-9,2%), de ezúttal a szolgáltatások is mérséklődtek 0,1%-kal. A belső kereslet 1,7%-kal csökkent, alapvetően az üzleti beruházások 17%-os visszaesése következtében.

Az évek óta pozitív kanadai költségvetési egyenleg 2009-re (a válság enyhítését célzó gazdasági ösztönzőcsomagok hatására) negatívba fordult, a deficit elérte a GDP 0,6%-át. A szövetségi kormány márciusban kiadott előrejelzése szerint azonban a március 31-

ével befejeződött költségvetési év hiánya a korábbi becsléseknél 2 Mrd kanadai dollárral kevesebb (53,8 Mrd CAD) lesz. A kanadai államadósság a kilencvenes évek óta csökkenő tendenciát mutat, ami a válság hatására megtorpant, a gazdasági szakértők 2010-re az államadósság újbóli növekedésére számítanak.

A munkanélküliek száma a gazdasági válság hatására számottevően megemelkedett, két év alatt másfélszeresére nőtt, a munkanélküliségi ráta 2009-ben 8,3% volt. 2010 első hónapjaiban a gazdasági helyzet javulni látszik, ezzel párhuzamosan a munkanélküliségi ráta is 8,2%-ra csökkent.

A kanadai gazdaság legfontosabb termelő iparágai a gépjárműrészegység és alkatrészgyártó, az építőipari és a kőolaj-gáz kitermelő szektor. A szolgáltatóipar területén meghatározó a pénzügyi, biztosítási, ingatlanfejlesztési ágazat, a szállítói, a raktározási, a nagy- és kiskereskedelmi tevékenység, valamint az egészség megóvással kapcsolatos iparágak, továbbá az ICT, a tudományos és a műszaki szolgáltatást nyújtó szektorok.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Kanada külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	Mrd USD	49,6	47,9	46,9	-4,6
Export	Mrd USD	453,9	463,1	489,8	369,7
Import	Mrd USD	404,3	415,2	442,9	374,3
Szolgáltatások egyenlege	Mrd USD	-14,4	-18,7	-22,4	-22,6
Export	Mrd USD	70,8	69,6	70,5	66,6
Import	Mrd USD	85,2	88,3	92,9	89,2

Forrás: Statistics Canada

Kanada a világ egyik legnyitottabb gazdasága: a tizenegyedik legnagyobb exportőr és importőr. A gazdasági világválság hatásaként tapasztalható globális fogyasztáscsökkenés a világkereskedelem mérséklődéséhez, egyes országok részéről protekcionista intézkedések bevezetéséhez vezetett. A világpiac beszűkülése következtében 2009 folyamán Kanadában gyakorlatilag minden jelentősebb áru- és szolgáltatás kategória kivitele visszaesett. Az áruexport 25%-kal, a szolgáltatásexport 5%-kal mérséklődött. A legjelentősebb csökkenés az autóipar (-33%) és az ipari termékek és anyagok (-21%) exportjában történt. Az áruimport 15%-kal maradt el a 2008. évi szinttől. Kiemelkedően kevesebb autóipari termék (-25%), gép- és gépi berendezés (-19%), valamint ipari termék és anyag (-15%) került behozatalra.

Kanada legjelentősebb külkereskedelmi partnere hagyományosan az Amerikai Egyesült Államok, gazdasági-kereskedelmi kapcsolataikat megalapozza az 1989. évi, valamint az 1994-es Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény. 2009-ben a kanadai kivitel 74,5%-a irányult az USA-ba. További fontosabb export piacok: Európai Unió (8,2%),

ezen belül Egyesült Királyság (3,3%); valamint Japán (2,3%). Az ország legfontosabb import partnerei között ugyancsak az USA a meghatározó (43%), az EU tagországok a behozatal 10,5%-át adják, közülük legjelentősebb beszállító az Egyesült Királyság (2,2%). További jelentős beszállítók még Kína (9%), Mexikó (3,9%) és Japán (2,9%). Magyarország Kanada 51. célpiaca és 51. legfontosabb szállítója volt, megelőzve többek között Csehországot, Szlovákiát és Romániát.

Az áruexport jelentősebb tételei a következők: gépek, gépi berendezések (80,4 Mrd USD); járművek és ezek alkatrészei (43,8 Mrd USD); nyers kőolaj (42,5); fémek és ötvözetek (28 Mrd USD); vegyi anyagok (25,6 Mrd USD).

A legfontosabb behozatali termékek: atomreaktorok, kazánok, gépek és mechanikus berendezések és ezek alkatrészei (46,3 Mrd USD); járművek és ezek alkatrészei (43,3 Mrd USD); elektromos gépek, felszerelések és ezek alkatrészei (36,3 Mrd USD); ásványi anyagok (30,1 Mrd USD); gyógyszeripari termékek (11,5 Mrd USD); műanyagok és ezekből készült áruk (10,6 Mrd USD).

Kanadának a következő országokkal van szabadkereskedelmi megállapodása: NAFTA (USA, Mexikó), USA, Chile, Jordánia, Kolumbia, Costa Rica, Izrael, Peru, EFTA. Előkészítés és tárgyalás alatt lévő szabadkereskedelmi megállapodásai: Andoki Községek Országai, Dominikai Köztársaság, Szingapúr, Korea, Marokkó, Panama, Közép-Amerika 4, India, CARICOM (Karib-tengeri Országok Közössége), Ukrajna, CETA (EU).

4. Tőkeáramlás, statisztika, főbb partnerek

Kanada közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	Mrd USD	484,8	493,1	453,2
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	Mrd USD	1 232,2	1 387,8	n.a.
Tőkebefektetés más országba	Mrd USD	473,2	556,9	528,1
Tőkebefektetés állománya	Mrd USD	1 115,2	1 394,1	n.a.

Forrás: Statistics Canada

2009-ben a külföldi kanadai működőtőke befektetések értéke több mint 5%-kal, az országba irányuló külföldi tőkebefektetések értéke 9%-kal csökkent. A visszaeséshez a gazdasági válság hatására lankadó befektetési kedven kívül jelentős mértékben hozzájárult a kanadai dollár erősödése.

A kanadai kormány támogatja a hazai cégek külföldi befektetéseit, amelyek a kereskedelmi forgalomhoz hasonlóan tavaly is elsősorban az USA-ba irányultak. 2009-ben az USA-ban végrehajtott kanadai befektetések a teljes kanadai tőke kivétel 44%-át tették ki (2008-ban 46%-át). A kanadai tőke kivétel második legfontosabb célpontja továbbra is az Egyesült Királyság (59,8 Mrd USD) volt, további jelentős célországok voltak Írország (20,9 Mrd USD), Franciaország (14,2 Mrd USD), Magyarország (11,4 Mrd USD) és Hollandia (9,3 Mrd USD) a kanadai statisztikák szerint. 2009-ben tovább

folytatódott a tőke kivitel földrajzi diverzifikációja: valamennyi kontinensen hajtottak végre működő-tőke befektetéseket kanadai cégek, a befektetések értéke 35 országban legalább 1 Mrd USD-t ért el.

A Kanadába irányuló működő-tőke befektetések háromnegyede három országból, az USA-ból, az Egyesült Királyságból és Hollandiából származik. Jelentős kanadai befektető még Svájc, Franciaország, Németország és Luxemburg.

A kanadai külföldi tőkebefektetések 44%-a a pénzügyi és biztosítási szektorba, 23%-a az energia és fémérc ágazatba irányult. A Kanadában megvalósított külföldi befektetések 34%-a az energiaszektorba, 18,7%-a a pénz- és biztosítási szektorba, 10,2%-a a szolgáltatási és kiskereskedelmi szektorba, és 9,6%-a a gép- és közlekedésiparba irányult.

II. MAGYARORSZÁG ÉS KANADA BILATERÁLIS KAPCSOLATAI

A magyar-kanadai külkereskedelem áruszerkezete (M USD)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	216,5	216,3	237,0	268,0	-20,5	-51,7
Élelmiszer, ital, dohány	6,2	5,7	5,7	4,6	0,5	1,1
Nyersanyagok	3,0	3,3	0,6	0,7	2,4	2,6
Energiahordozók	0,3	-	12,1	0,0	-11,8	-0,0
Feldolgozott termékek	50,6	53,1	33,0	31,4	17,6	21,7
Gépek, gépi berendezések	156,4	154,2	185,6	231,2	-29,2	-77,0

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	99,9	113,1	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	92,2	79,8	2,6	1,7
Nyersanyagok	18,9	118,9	1,5	0,3
Energiahordozók	-	0,3	0,0	0,0
Feldolgozott termékek	104,9	95,2	24,6	11,7
Gépek, gépi berendezések	98,6	124,6	71,3	86,3

Forrás: KSH

A magyar-kanadai áruforgalom értéke alapvetően szerény, de az elmúlt évek folyamán mind exportunk, mind importunk folyamatosan bővült. Kanadába irányuló kivitelünk növekedése azonban 2009-ben megtorpant, teljes évi exportunk értéke szinte megegyezett az előző évvel. Ugyanakkor importunk közel 13%-kal nőtt. Az így kialakult

magyar passzívum meghaladja még az elmúlt ötévi negatív rekordot, a 2007. évi passzívum értékét is.

Exportunk több mint 95%-át gépek és gépi berendezések (71,3%), valamint feldolgozott termékek (24,6%) teszik ki. Importunknak 98%-át szintén e két árucsoport alkotja. Különösen az elektronika, az IT, a biotechnológia, az építészeti és a környezeti szektorokban rejlik számos lehetőség exportunk bővítésére.

2009-ben legfontosabb exportcikkeink a mobiltelefon- vagy más, vezeték nélküli hálózatokhoz való távbeszélők (52,5 M USD); a folyadék- vagy gázszűrő és tisztító gép és alkatrészei (34,2 M USD); az automatikus adatfeldolgozó gépek és részegységeik (32,9 M USD); a gyógyszerek (30,7 M USD); valamint a személygépkocsik és más alapvetően személyszállításra tervezett gépjárművek (9,3 M USD) voltak. Legfontosabb importcikkeink az elektronikus integrált áramkör és mérőszerkezet (110,3 M USD); távbeszélő, távíró készülék, videotelefon és ezek alkatrészei (51,9 M USD); belsőégésű motorok alkatrészei (9,3 M USD); elektromosan működő jelzőberendezések (7,3 M USD); optikai, fényképészeti, mozgófényképészeti, mérő-, ellenőrző-, precíziós, orvosi vagy sebészeti műszerek (7,1 M USD) voltak.

Magyarország és Kanada között 1995. óta érvényben van mind a kettős adóztatás elkerülését célzó, mind a beruházások kölcsönös ösztönzéséről és védelméről szóló megállapodás.

Kétoldalú közvetlen tőkebefektetések, 2006-08 (M EUR)

	2006	2007	2008
Kanada közvetlen tőkebefektetés-exportja Magyarországra	-270,5	18,0	25,1
Kanada közvetlen tőkebefektetés-állománya Magyarországon	183,3	322,2	376,7
Magyarország tőkebefektetése Kanada	0,1	0,3	8,1
Magyarország tőkebefektetés-állománya Kanada	-	123,0	120,8

Forrás: MNB

Becslések szerint a Magyarországon befektetett kanadai tőke értéke 2,1 Mrd USD. (Az MNB adatai ettől eltérőek, tekintettel arra, hogy a kanadai cégek több esetben európai leányvállalataikon keresztül valósítják meg beruházásaikat, melyet a hivatalos magyar statisztika az adott európai ország beruházásaként számol el.)

A legnagyobb kanadai beruházások az ingatlanfejlesztés területén valósultak meg, a termelő beruházások közül a járműipari, a házgyártás és a környezetvédelem-ipari befektetések emelkednek ki. Megfigyelhető továbbá a kanadai energetikai cégek fokozódó jelenléte hazánkban. Prioritás a biotech és IT szektorban rejülő együttműködések, üzleti-befektetési lehetőségek kihasználása.

Jelentősebb kanadai beruházások: Linamar Hungary Nyrt., Bombardier, Zenon, Westcast Industries, LAB Research Hungary, Novopharm, TriGranit Development, SNC Lavalin, Atronix, Cineplex Odeon, InterPower, Winstar Energetic, Falcon Oil & Gas, Alcan Hungaria, ApoTex, AAIPharma, AMRI Hungary.